

Hout:

op naar 100% duurzaam inkopen

Tekst: Mark van Benthem, Stichting Probos

Nog een paar maanden en het is zover. Vanaf 1 januari 2010 moet de rijksoverheid bij 100 procent van haar inkopen duurzaamheid als zwaarwegend criterium meenemen. Ook lagere overheden hebben zich aan doelstellingen gecommitteerd; gemeenten gaan voorlopig voor 75 procent duurzaam inkopen en provincies en waterschappen voor 50 procent. Veel partijen hebben zich vrijwillig aan hogere doelstellingen gecommitteerd. Het duurzaam inkoopbeleid geldt in principe voor alle producten die de overheid inkoopt en daarmee ook voor hout. Maar wat betekent dat voor de praktijk? En hoe zorg je dat wat je vraagt, ook geleverd wordt?

Hout is een hernieuwbare grondstof, milieuvriendelijk en vrijwel CO₂ neutraal. Geen ander algemeen bouw-materiaal wordt met zo weinig energie geproduceerd. Als de bossen waaruit hout wordt geoogst op een duurzame manier worden beheerd, kunnen deze bossen voorzien in een onuitputtelijke grondstofbron. Daarnaast kan hout nadat het in constructies is toegepast, worden hergebruikt of worden ingezet voor de opwekking van duurzame energie. Ook voor bosinstandhouding (en daarmee voor het klimaat) is het van groot belang hout te blijven toepassen. Zolang er vraag is naar aantoonbaar duurzaam geproduceerd hout, is de prikkel het bos om te vormen naar andere landgebruiksvormen als landbouw (soya, oliepalm) of veeteelt minder groot. Bovendien zijn volgens de Wereldbank 1,2 miljard mensen (in)direct afhankelijk van het bos.

TPAC

Randvoorwaarde voor het gebruik van hout is dat het afkomstig moet zijn uit aantoonbaar duurzaam beheerde bossen. De enige manier om aantoonbaar duurzame herkomst zeker te stellen is gebruik te maken van gecertificeerd hout. Er zijn wereldwijd verschillende certificaten in omloop die beweren duurzaam bosbeheer te garanderen. Om vast te stellen welke van deze certificaten voor de Nederlandse overheid voldoende waarborg voor duurzaamheid bieden, heeft de minister van VROM inkoopcriteria voor duurzaam geproduceerd hout vastgesteld. De Timber Procurement Assessment Committee (TPAC) toetst verschillende certificeringssystemen voor duurzaam bosbeheer en de handelsketen (de Chain-of-Custody, CoC, zie kader 1) aan deze inkoopcriteria. Op dit moment voldoen de certificeringssystemen FSC, PEFC Duitsland, PEFC Finland en PEFC Zweden aan de inkoopcriteria. PEFC België, het Maleisische MTCS en PEFC internationaal, waar in totaal 28 landenstandaarden onder vallen, zitten nog in de toetsingsprocedure. De uitkomsten van deze toetsingen worden in de loop van 2009 verwacht. Het is dus zaak de ontwikkelingen te volgen, bijvoorbeeld via www.inkoopduurzaamhout.nl.

Bestekbepalingen

Het is van groot belang goede bestekbepalingen over duurzaam geproduceerd hout in aanbestedingen en contracten op te nemen, zodat van begin af aan duidelijk is aan welke eisen het te leveren hout moet voldoen. Een voorbeeldtekst kan zijn: Hout of bouwstoffen waarin hout is verwerkt, dienen te worden geleverd met één van de certificaten die door de Nederlandse overheid worden geaccepteerd als bewijs voor duurzaam geproduceerd hout. In april 2009 zijn door Probos in samenwerking met inkoopers van de rijksoverheid bestekbepalingen geformuleerd voor het duurzaam inkopen van hout. Deze zijn in de vorm van een infoblad te vinden op de website www.inkoopduurzaamhout.nl. Deze bestekbepalingen worden momenteel onder andere gebruikt door de Rijksgebouwdienst. Op 1 juli 2009 is er een CROW-werkgroep gestart die bekijkt in welke vorm de bestekbepalingen voor duurzaam geproduceerd hout kunnen worden opgenomen in de standaard RAW-systematiek. De werkgroep tracht bovendien om de bepalingen opgenomen te krijgen in de STABU-systematiek.

Database Hout

Bij het voorschrijven van duurzaam geproduceerd hout, is het van belang geen specifieke houtsoorten voor te schrijven,

TIMMER DE KETEN DICHT

Certificeren van goed bosbeheer en de handelsketen die het hout van bos tot eindproduct aflegt, de Chain-of-Custody (CoC), zorgt er voor dat kopers van houten producten de garantie krijgen dat zij ook daadwerkelijk een product aanschaffen dat afkomstig is uit een goed beheerd bos. Door het kopen van deze gecertificeerde producten wordt direct bijgedragen aan het behoud en duurzaam beheer van bossen wereldwijd. Immers, zonder vraag geen aanbod. Echter, om uiteindelijk te worden claimen dat aantoonbaar duurzaam geproduceerd hout is gebruikt, moet de hele keten gecertificeerd zijn. In alle andere gevallen kan niet met zekerheid gesteld worden dat er daadwerkelijk duurzaam geproduceerd hout is verwerkt. Dat geldt ook voor de aannemers. Aangezien het aantal gecertificeerde aannemers nog beperkt is, heeft Probos met Bouwend Nederland de handen ineen geslagen om de bouwsector voor te lichten over nut en noodzaak van certificering, wat dit in de praktijk betekent en hoe het gerealiseerd kan worden. Details zijn te vinden op www.probos.nl/timmerdeketedicht. Leden van Bouwend Nederland kunnen zich hier melden voor een lunchgesprek op locatie, waarbij bedrijfsspecifieke vragen ten aanzien van CoC-certificering aan deskundigen voorgelegd kunnen worden. Zij kunnen ook een beroep doen op Probos voor het verzorgen van een presentatie over dit thema op een afdelingsbijeenkomst.

maar de relevante fysisch-mechanische eigenschappen te vermelden. Eventueel aangevuld met een lijstje van voorbeelden van geschikte houtsoorten. Dit geeft leveranciers meer ruimte de vraag in te vullen met 'nieuwe', minder bekende gecertificeerde houtsoorten. Bij duurzaam bosbeheer wordt er gekeken naar wat het bos kan leveren. Zo blijft de balans aan soorten in het bos behouden en wordt er niet op een beperkt aantal soorten rooibouw gepleegd. Probos heeft in 2005 voor Rijkswaterstaat een database opgeleverd waar voor ruim 100 houtsoorten staat vermeld: (1) voor welke toepassingen ze geschikt zijn, (2) of ze beschikbaar zijn met certificaat voor duurzaam bosbeheer en (3) welke leverancier ze levert. Bovendien zijn ze gekoppeld aan voorbeeldprojecten en is er veel achtergrond informatie te vinden over certificeringssystemen voor duurzaam bosbeheer en legaliteitsverklaringen. In de database, die beschikbaar is op het intranet van Rijkswaterstaat, kan gezocht worden op houtsoort, maar bij voorkeur op de benodigde eigenschappen of de toepassing. Op deze manier komen niet alleen de traditionele, van oudsher bekende, houtsoorten in beeld, maar ook de minder bekende. Momenteel werkt Probos samen met Centrum Hout aan het verbreden van de database naar de bouw en bovendien aan het toegankelijk maken van de database via het internet, zodat iedereen er gebruik van kan maken. Eind 2009 zal de database te vinden zijn op www.houtdatabase.nl.

Praktijk van duurzaam inkopen

Om zorg te dragen dat er daadwerkelijk duurzaam geproduceerd hout wordt gebruikt, moet in bestekken of opdrachtschrijvingen geeist worden dat het geleverde hout, of product waarin hout is verwerkt, voldoet aan de Nederlandse criteria voor duurzaam geproduceerd hout. Het is van belang te werken met CoC-gecertificeerde bedrijven. Alleen zij mogen claimen gecertificeerd hout te leveren of toe te passen. Bovendien kennen zij de procedures en de juiste leveranciers. Opdrachtgevers kunnen bedrijven stimuleren om zich CoC te laten certificeren en zo de houtketen dicht te timmeren. Voor zowel FSC als PEFC bestaat er een website waar CoC-certificaten te controleren zijn. Daarnaast is het van

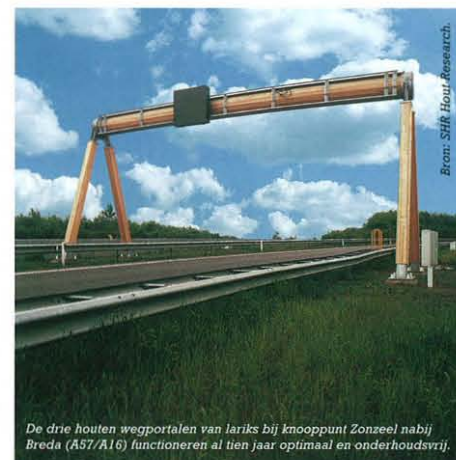
belang dat het hout op tijd besteld wordt. Er ligt momenteel voldoende gecertificeerd hout op voorraad, maar bijvoorbeeld op specifieke maten kan een langere levertijd zitten. Het kan nodig zijn, ook voor de opdrachtnemer, nieuwe aanvoerkanalen aan te boren.

Bij de oplevering moet gecontroleerd worden of er ook daadwerkelijk duurzaam geproduceerd hout is geleverd. De factuur is het juridisch bindende middel, waarop staat met welk certificaat voor duurzaam bosbeheer het hout is geleverd. Daarnaast moet op de factuur het unieke CoC-nummer van het bedrijf dat het hout levert of verwerkt staan en moet worden vermeld wat het volume of de afmeting van

het gecertificeerde hout is. Voor de monitoring van het gebruik van duurzaam geproduceerd hout is het belangrijk dat de (kopie van de) factuur in het projectdossier aanwezig is. Op www.inkoopduurzaamhout.nl zijn voorbeelden van facturen te vinden en een monitoringsformulier. Mondelinge mededelingen van de leverancier, een kopie van een CoC-certificaat van een verwerker eerder in de keten of een boscertificaat, geven geen garantie dat het verwerkte of geleverde hout duurzaam geproduceerd is. Voor vragen over duurzaam geproduceerd hout kunnen inkopers van overheden terecht bij de Helpdesk Inkoop Duurzaam Hout (zie kader). Sinds 2008 bemant Probos deze helpdesk, waar een breed scala aan vragen voorbij komen.

Duurzaam ontwerpen

Voorafgaand aan het duurzaam inkopen, gaat duurzaam ontwerpen. Verbeterde detaillering en innovaties zorgen voor meer verantwoord houtgebruik. Hier is voor hout, ook in infrastructurele werken, veel winst te behalen. Door duurzaam detailleren en construeren is het, naast het creëren van een langere levensduur voor gangbare houtsoorten, vaak mogelijk minder duurzame houtsoorten (met een lagere duurzaamheidsklasse) op een verantwoorde wijze toe te passen. Bijvoorbeeld door ze te gebruiken op plekken waar ze beschermd worden tegen vocht. Dit opent bijvoorbeeld deuren voor de toepassing van houtsoorten uit de gematigde streken.

De drie houten weggportalen van lariks bij knooppunt Zonzeel nabij Breda (A57/A16) functioneren al tien jaar optimaal en onderhoudsvrij.

Bovendien is het belangrijk de kosten voor aanschaf niet te scheiden van de onderhoudskosten. Zo waren de kosten van aanschaf van houten weggportalen aanzienlijk hoger dan reguliere weggportalen, maar waar voor de reguliere weggportalen regelmatig onderhoud nodig is, staan de houten weggportalen er sinds de plaatsing in 1999 onderhoudsvrij.

Tot slot

Hout is een zeer waardevolle grondstof, ook voor infrastructurele werken. Duurzaam detailleren en construeren, goede bestekbepalingen ten aanzien van duurzaamheid, tijdig bestellen en meer 'nieuwe' houtsoorten toepassen, maken het gebruik van hout zowel vanuit milieuplicht

als economisch opzicht verantwoord. Bovendien zijn er duurzaamheidscriteria voor hout vastgesteld, iets wat voor veel andere bouwmaterialen nog niet het geval is. Met een keuze voor duurzaam geproduceerd hout, dat voldoet aan deze criteria, kan eenvoudig inhoud worden gegeven aan duurzaam inkopen. Dit biedt kansen voor het materiaal, maar ook voor het bos. Hout is immers één van de mogelijkheden om bos een waarde te geven en is daarmee ook een kans het goed te beheren, in stand te houden en omvorming te voorkomen. ■

GRATIS ADVIES

Met het project 'Hout: op naar 100% duurzaam inkopen' ondersteunt Stichting Probos inkopers van de (rijks)overheid bij het duurzaam inkopen van producten waarin de grondstof hout is verwerkt. Dit wordt gedaan door het verzorgen van trainingen, presentaties, de website www.inkoopduurzaamhout.nl met praktijktips, voorbeeldbestekbepalingen, achtergrondinformatie en de Helpdesk Inkoop Duurzaam Hout, waar overheidsinkopers gratis met hun vragen terecht kunnen. De Helpdesk is toegankelijk via 0317-466556 of helpdesk@inkoopduurzaamhout.nl. Men kan zich hier ook melden om van de ontwikkelingen op de hoogte gehouden te worden.

LEKKERKERKER ROTTERDAM

Tel.: 010 - 298 58 58 • Fax: 010 - 415 16 17
E-mail: verhuur@lekkerkerker.com

Verhuur en handel
Rijplaten en Draglineschotten

Tel.: 010 - 298 58 59 • Fax: 010 - 415 16 17
E-mail: sloopwerken@lekkerkerker.com
www.lekkerkerker.com

Vareseweg 125

3047 AT
Rotterdam

Geen specifieke houtsoorten voorschrijven, maar relevante prestatie-eisen vermelden, maakt het makkelijker de vraag met duurzaam geproduceerd hout in te vullen. Zo is in dit bruggenproject in Amsterdam gebruik gemaakt van: angelim, vermelho, cumaru, cupiuba, piquia, tatabuba en uchi torrado. Onbehandeld is het verschil in kleur al snel niet meer te zien.